Crâmpeie de viaţă

Interviu cu profesorul univ. dr. Vasile D. Ţâra,
realizat de Simona Adam, în data de 7.04.2011

1. ***Vă rugăm să ne povestiţi despre formarea dumneavoastră profesională. Cum v-aţi format şi unde? În ce perioadă?***

Chiar dacă, poate, este mai puţin semnificativ pentru formarea mea profesională, ţin să spun că tatăl meu a fost învăţător. M-am născut, aşadar, în casa unui dascăl de ţară, unde m-am întâlnit cu învăţământul şi am crescut în atmosfera şcolii încă din primii ani de viaţă.

Am fost trei fraţi, doi băieţi şi o fată, dar tata, deşi era un învăţător vestit în tot judeţul, nu ne-a luat în clasa lui, ca nu cumva să fie suspectat că ne favorizează. De la el am învăţat, însă, două lucruri esenţiale: *cinstea şi omenia nu se cumpără pe bani* şi *să nu aştept niciodată să facă altcineva ceea ce trebuie să fac eu,* pe care le-am respectat şi le-am aplicat toată viaţa.

Şcoala elementară am făcut-o în satul Dipşa (clasele I-VI) şi în com. Şieu (clasa a VII-a) din jud. Bistriţa-Năsăud. Am urmat apoi Liceul „Liviu Rebreanu" din Bistriţa, devenit acum Colegiul Naţional „Liviu Rebreanu", pe care l-am absolvit în 1957, când abia împlinisem 16 ani. Acolo am avut dascăli de elită, între care şi excepţionalul profesor de limba română Ştefan Lupu, fost student al lui G. Ibrăileanu la Universitatea din Iaşi. Avea un talent pedagogic şi o erudiţie ieşite din comun. Datorită lui, am îndrăgit limba şi literatura română şi am optat pentru cariera de filolog, chiar dacă familia ar fi vrut să mă fac inginer chimist, ca fratele meu.

Studiile universitare le-am făcut între anii 1958 şi 1963, la Facultatea de Filologie, Secţia limba şi literatura română, de la Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi. Pentru că eram fiu de „mic burghez" şi nu aveam acces la bursele de „Sfat Popular", la care erau admişi numai copiii de muncitori şi de ţărani săraci, iar familia noastră trăia exclusiv din salariul tatii, care era de 420 de lei pe lună, în anul şcolar 1957-1958 am funcţionat ca învăţător suplinitor în satul meu natal, Lunca (jud. Bistriţa – Năsăud), situat într-o superbă zonă montană de la poalele vestice ale Călimanilor. A fost un an esenţial pentru maturizarea mea ca om şi pentru luarea deciziei de a intra în lumea şcolii.

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

Abia în anul 1958, după ce adunasem ceva bani, cu care mi-am cumpărat două cămăşi, un costum, un palton, o pereche de pantofi şi una de bocanci (aceasta a fost întreaga mea garderobă din anii de facultate), m-am dus la Iaşi pentru admitere. Mi s-a permis să mă înscriu la „examenul general", rezervat „micilor burghezi" şi altor pături sociale „nesănătoase". Am fost 424 de candidaţi pe 40 de locuri. Am avut şansa să reuşesc.

Pregătirea mea ca filolog a început în facultate, dar s-a amplificat şi s-a consolidat în toţi cei 45 de ani de carieră universitară şi se va continua până când voi mai fi teafăr din punct de vedere intelectual.

2. Ce ne puteţi spune despre oraşul studenţiei dumneavoastră?

Consider că am avut un mare privilegiu să studiez la Iaşi, adică în capitala culturală a românilor. Acolo străzile sunt „pavate" cu urmele paşilor lui Dosoftei, Miron Costin, Ion Neculce, Dimitrie Cantemir, Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, Costache Negruzzi, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Mihail Sadoveanu, Titu Maiorescu, A. Philippide, G. Ibrăileanu, A. D. Xenopol şi multe alte personalităţi ilustre ale spiritualităţii româneşti, pe care ieşenii le-au admirat şi le-au cinstit întotdeauna, nemurindu-le şi prin instituţiile de cultură, prin casele memoriale şi prin statuile care împânzesc oraşul. Poate că tocmai de aceea, şi bijuteriile arhitectonice ale Iaşului, unice în România, sunt Palatul Culturii, clădirea Universităţii „Al. I. Cuza", Teatru Naţional „V. Alecsandri" şi Biserica „Trei Ierarhi". Ca student, acestea mi-au fost, împreună cu Biblioteca Centrala Universitară „Mihai Eminescu" şi cu Parcul Copou, unde se găsesc Teiul lui Eminescu, aleea personalităţilor şi obeliscul proiectat de Gh. Asachi, reperele culturale majore.

3. Ce vă amintiţi despre profesorii dumneavoastră din facultate?

În facultate, am avut parte de profesori foarte competenţi, personalităţi bine-cunoscute ale filologiei româneşti, precum V. Adăscăliţei, Gh. Agavriloaei, Al. Andriescu, Şt. Cuciureanu, Al. Dima, C. Dimitriu, Al. Husar, D. Gafiţanu, Gavril Istrate, I.D. Lăudat, L. Leonte, Maria Platon, Th. Simenschy, A. Vraciu ş.a. Am regretat că nu i-am putut audia pe profesorii Constantin Ciopraga, Ştefan Giosu şi Vasile Arvinte, care în perioada aceea erau profesori invitaţi la universităţi din străinătate. Am învăţat, însă, după cursurile lor, care ne-au fost prezentate de asistenţi, iar la examenul de licenţă ne-a examinat fiecare la materia sa. De la toţi am învăţat lucruri esenţiale pentru formarea mea ca filolog şi cadru didactic universitar, dar un rol special în această privinţă l-a avut profesorul Gavril Istrate. Cursul Domniei Sale de istorie a limbii române literare m-a impresionat atât de mult încât m-a determinat să renunţ, parţial, la dialectologie, materia mea preferată din anii de studenţie. De la profesorul I. D. Lăudat, care ne-a predat cursul de istoria literaturii române vechi, am învăţat cât de importantă este cultura scrisă din epoca veche şi am deprins

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

pasiunea pentru cercetarea textelor scrise cu alfabet chirilic. Impresia cea mai puternică mi-a făcut-o, însă, marele savant Theofil Simenschy, la al cărui curs facultativ de indo-europenistică nu găseai decât cu mare dificultate un loc în amfiteatru, pentru că era frecventat şi de mulţi studenţi de la alte facultăţi şi universităţi din Iaşi. Era un eminent cunoscător al limbilor sanscrită, latină şi greacă, dar şi al altor limbi şi culturi antice şi moderne. Era nu numai un mare erudit, ci şi un înţelept fascinant (este autorul *Dicţionarului de înţelepciune,* 4 vol.), care ne spunea la fiecare oră de curs cel puţin o vorbă de duh, plină de înţelesuri. Odată, îndemnându-ne să facem o severă selecţie a cărţilor pe care le citim, ne-a spus: „Dragii mei, să nu citiţi niciodată cărţile bune, ci numai pe cele foarte bune, pentru că nici pe acestea nu veţi avea destul timp să le citiţi".

4. Ce persoane v-au marcat formarea şi alegerile profesionale?

În afară de tata şi de profesorul Ştefan Lupu, al căror model m-a determinat să optez pentru cariera didactică, un rol fundamental l-a avut profesorul dr. doc. Gavril Istrate. Domniei Sale îi datorez cariera universitară, pentru că m-a propus, în calitate de decan, pentru un post de preparator la Facultatea de Filologie din Iaşi. Cum am ajuns la Timişoara e altă poveste! Sunt fericit şi onorat, însă, că mă număr, până azi, între discipolii şi prietenii apropiaţi ai Domniei Sale. Trebuie să vă spun că, în timpul studenţiei, nu am vorbit cu profesorul Gavril Istrate decât la examene şi, o singură dată, cu o zi înainte de a primi repartiţia în învăţământul superior, când m-a chemat la decanat să-mi spună că am fost propus pentru un post de cadru didactic universitar.

Formarea şi specializarea mea propriu-zisă în domeniul învăţământului superior şi în cercetarea ştiinţifică au început, însă, la Universitatea din Timişoara. Aici am găsit oameni deosebiţi, care m-au primit cu bunăvoinţă şi m-au făcut să mă simt imediat unul de-al lor. În aproape o jumătate de secol, n-am avut niciodată „vorbă legănată" cu cineva din catedră şi de la fiecare în parte am avut mereu de învăţat câte ceva util. Trei personalităţi mi-au marcat, însă, profund evoluţia profesională: profesorul Gheorghe Ivănescu, profesorul Ştefan Munteanu şi profesorul George Giuglea.

De la profesorul G. Ivănescu, membru corespondent al Academiei Române, care ne-a fost şef de catedră până în anul 1969 şi al cărui şef de cabinet am fost vreme de şase ani, am învăţat că lingvistica este un domeniu de cercetare extrem de vast şi de complex, că nu poţi fi lingvist dacă nu ştii lingvistică generală şi nu te informezi solid în toate domeniile lingvisticii diacronice şi sincronice, precum şi dacă nu munceşti zilnic măcar 10-12 ore pentru pregătirea profesională. Cu alte cuvinte, am învăţat că omul de ştiinţă trebuie să fie complet devotat domeniului ştiinţific pe care şi l-a ales. A fost un adevărat mentor pentru aproape toţi membrii

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

catedrei noastre. La şedinţele de catedră, care se ţineau o dată la două săptămâni, nu se discutau decât probleme ştiinţifice, bazate pe lectura cărţilor de bază ale lingvisticii, pe care, adesea, ni le punea la dispoziţie din fabuloasa bibliotecă personală, ce-i ocupa tot apartamentul.

De la profesorul Ştefan Munteanu am învăţat ce înseamnă să fii un adevărat profesor universitar, sobru, corect şi imparţial faţă de toţi studenţii, să nu greşeşti nici în plus, nici în minus atunci când îi evaluezi la examene, să fii integru şi să nu accepţi „pilele", să fii dedicat profesiei până la sacrificiu şi să faci din studiul limbii un scop esenţial al vieţii tale. Regret că nu m-am putut ridica niciodată la nivelul înţelegerii şi analizelor Domniei Sale privind limbajul artistic, dar, citindu-i cărţile, am învăţat cum şi ce trebuie să ştiu din această variantă sublimă a limbii române. Faptul că m-a acceptat ca asistent şi colaborator la elaborarea cursurilor de istoria limbii române literare a avut un rol decisiv pentru formarea mea în acest domeniu, pentru care îi voi fi recunoscător toată viaţa.

Pe profesorul George Giuglea, unul dintre cei mai cunoscuţi romanişti şi lexicologi români, l-am cunoscut când împlinise 80 de ani şi, la îndemnul profesorului G. Ivănescu, venise de la Cluj la Timişoara, ca să participe, împreună cu domnul profesor Ionel Stan, cu Vasile Frăţilă şi cu mine, la anchetele onomastice din Caraş-Severin. În 1965, am făcut amândoi o călătorie în Valea Ierii (Munţii Apuseni), unde, înainte de 1940, Domnia Sa mergea frecvent, la vânătoare şi la pescuit, în compania lui Mihail Sadoveanu, a lui Yves Auger şi a lui Ionel Pop. Pe baza materialului toponimic pe care l-am cules cu acel prilej, am elaborat şi am publicat, împreună cu Profesorul, primul meu studiu. De la el am învăţat cum trebuie aprofundat studiul lexicului şi al toponimiei, cât de importantă este lingvistica romanică pentru studiul limbii române, ce a însemnat Muzeul Limbii Române din Cluj pentru lingvistica românească şi că omul de ştiinţă n-are vârstă.

5. Aţi studiat sau aţi avut burse de studiu în străinătate?

Da! O singură dată, în anul 1966, când s-a produs „dezgheţul" în relaţiile cu Occidentul, situaţie ce a durat până în 1971. La propunerea profesorului G. Ivănescu, am fost trimis, între 1 şi 31 august 1966, la un curs de vara în Franţa, la Universitatea din Dijon. Acolo am găsit o cu totul altă lume decât cea pe care o ştiam! Condiţiile de viaţă ale studenţilor mi se păreau inimaginabil de bune: locuiau în cămine moderne, câte unul în cameră, unde aveau şi chiuvetă cu apă caldă şi rece, la fiecare etaj erau două oficii cu mai multe plite electrice şi câte un frigider, iar curăţenia era desăvârşită. Căminul era condus de un cadru didactic universitar, care avea acolo un apartament, în care locuia împreună cu familia. Cantina era un restaurant adevărat, unde puteai alege între mai multe feluri de mâncare şi primeai gratuit, la prânz, un sfert de litru de vin alb sau roşu. Biblioteca

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

Universităţii din Dijon era una dintre cele mai moderne din Franţa. Am petrecut multe ore la fişierul tematic şi în sala de lectură cu acces liber la raft, unde am găsit o mulţime de cărţi fundamentale pentru lingvistică, despre care auzisem, dar nu le văzusem ori chiar nu ştiam că există. Pe câteva le-am găsit în librăriile şi la anticariatele din oraş, aşa că m-am întors la Timişoara cu o sacoşă de cărţi, pe care am dat vreo 200 de franci din cei 380 primiţi, în ţară, de la Ministerul Învăţământului. Din ce mi-a rămas, am plătit cazarea la cămin şi, înainte de a mă întoarce la Timişoara, cinci nopţi la un hotel mărginaş din Paris, precum şi câteva mese de prânz la restaurantul studenţilor, pentru că, de regulă, mâncam din salamul de Sibiu pe care îl adusesem de acasă şi mai cheltuiam, în medie, un franc pe zi pentru pâine, ouă sau pateu.

Cursurile erau de limbă şi civilizaţie franceză şi erau făcute pentru un public foarte eterogen ca educaţie, profesie, vârstă şi etnie. Erau mulţi nemţi, englezi, americani, italieni, spanioli etc. Din România eram doar cinci: trei de la Universitatea din Cluj şi doi din Timişoara: doamna lector Rodica Tohăneanu, de la Catedra de franceză, şi eu. Pentru că eram primii şi unicii cursanţi veniţi de după „cortina de fier", eram priviţi cu mare curiozitate şi cu nedisimulată condescendenţă.

Neştiind dacă voi mai ajunge vreodată în Franţa, m-am străduit să vizitez cât mai multe muzee şi locuri istorice importante din Dijon şi din Paris, prin magazine, care erau extrem de bine aprovizionate cu mărfuri de toate soiurile, neintrând decât rareori, doar din curiozitate, pentru că nu aveam bani pentru cumpărături. Tot ceea ce am văzut atunci, dar mai ales manuscrisele şi cărţile rare de la Muzeul de Istorie din Dijon, *Venus din Milo, Gioconda, Autoportretul* lui Rafael, tablourile lui Rembrandt etc., etc. din Luvru, exponatele din cele trei camere destinate lui Brâncuşi în Muzeul Modernităţilor din Paris şi multe altele îmi sunt la fel de vii în minte acum ca şi atunci.

După această călătorie, mi-am schimbat radical percepţia asupra marilor valori ale culturii universale şi am înţeles mai bine cât de importantă şi de utilă a fost „galomania" din secolul al XIX-lea pentru modernizarea şi occidentalizarea vieţii socioculturale româneşti.

6. În ce a constat pregătirea dumneavoastră pedagogică?

În facultate, am urmat un curs de pedagogie generală, unul de psihologia copilului şi unul de metodica predării limbii şi literaturii române. Practica pedagogică am făcut-o la cele mai bune şcoli din oraş: Liceul „Mihail Sadoveanu" şi Liceul „Costache Negruzzi". De mare folos mi-au fost sfaturile primite de la tatăl meu, care a fost învăţător vreme de 47 de ani, dintre care cel puţin două mi le-am însuşit şi le-am aplicat întotdeauna*: când examinează, profesorul trebuie să afle şi să evalueze ceea ce ştie, nu ceea ce nu ştie elevul,* iar *celui care conduce o instituţie*

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

şcolară îi este interzis să critice ori să facă în public vreo observaţie jignitoare la adresa unui cadru didactic, el putând să-l mustre pe cel care a greşit numai între patru ochi, pentru a nu-i atinge în niciun fel demnitatea. Mai târziu, am aflat că acest principiu era stipulat şi în legea lui Spiru Haret.

Pentru că la facultate nu se studiază nici metodica, nici pedagogia universitară, iar bibliografia pe această tema era foarte săracă, mi-am căutat modele. Astfel, în perioada cât am fost preparator, am asistat la cursurile profesorilor G. Ivănescu, Ştefan Munteanu şi G. I. Tohăneanu. Prelegerile ţinute de profesorul G. Ivănescu erau copleşitoare prin erudiţie şi prin densitatea informaţiei ştiinţifice. Chiar şi parantezele pe care le făcea din când în când erau „pastile" de istorie inedită a lingvisticii. Cursurile domnului profesor Ştefan Munteanu erau un model de echilibru între conţinut şi formă. Spunea întotdeauna atât cât trebuia ca studenţii să fie bine informaţi, într-un limbaj elevat, dar accesibil. Cursurile profesorului G. I. Tohăneanu erau „spumoase" şi foarte agreate de studenţi, pentru că se bazau, de regulă, pe o interpretare personală a faptelor de limbă şi erau rostite într-un limbaj adesea nesubjugat rigorilor stilului ştiinţific, cu unele „neaoşisme" specifice numai exprimării Domniei Sale.

Pentru ei, esenţială nu era metoda de predare, ci calitatea şi cantitatea informaţiei ştiinţifice pe care o transmiteau studenţilor, pentru că ştiau că aceştia nu vor putea să parcurgă imensa bibliografie pe care o citiseră ei şi nici nu vor avea capacitatea de a discerne cu uşurinţă între adevăr şi eroare, între important şi mai puţin important din ceea ce au spus alţii. Când abordau probleme controversate, dezvoltau adevărate polemici, făcute, însă, pe un ton şi într-un limbaj decent, care erau modele de gândire personală şi de argumentare ştiinţifică. De la toţi trei am avut foarte mult de învăţat, dar n-am încercat să-l imit pe niciunul.

Competenţa ştiinţifică, experienţa didactică, dorinţa continuă de autoperfecţionare şi, uneori, inspiraţia sunt determinante pentru calitatea cursurilor şi seminariilor pe care le ţii. Trebuie să mărturisesc că mergeam întotdeauna cu mare plăcere în sala de curs şi eram fericit când prelegerile sau dezbaterile din seminar îmi reuşeau, dar sufeream la fel de mult când se întâmpla să nu-mi iasă aşa cum mi-am dorit.

7. În ce context şi după ce proceduri aţi ajuns cadru didactic la Facultatea de Litere? În ce an?

La Facultatea de Filologie de la Universitatea din Timişoara am ajuns din întâmplare. După examenul de licenţă, care a durat vreo două săptămâni, pentru că atunci s-a experimentat o formulă nouă, foarte complexă şi dificilă pentru studenţi, motiv pentru care abia 41 din cei 129 de absolvenţi am promovat acest examen, credeam că voi merge la Cluj, împreună cu ceilalţi colegi, pentru repartizarea în învăţământ. Deşi aveam

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

o medie generală foarte bună, visam la un post de profesor într-o localitate montană din Carpaţii Orientali, unde să studiez toată viaţa graiul şi folclorul local şi să scriu două monografii, pe cât posibil exhaustive, pe aceste teme. Cu o zi înainte de a pleca la Cluj pentru repartizarea în „producţie" (era termenul consacrat), am fost căutat la cămin de un curier de la Universitate, care m-a anunţat că trebuie să mă prezint neîntârziat la decanat. Îndată ce am ajuns acolo, secretara mi-a spus să intru la decan. Când am intrat în biroul acestuia, unde nu fusesem niciodată până atunci, primele vorbe cu care m-a întâmpinat profesorul G. Istrate au fost acestea: „Tovarăşul Ţâra, ce înseamnă asta? Noi te-am pregătit ca să rămâi la Iaşi şi să lucrezi la *Atlasul Lingvistic al Moldovei*, iar dumneata pleci la Timişoara!" Eu am răspuns: „Nu, eu plec mâine la Cluj, la repartizări". „Nu, dumneata şi Constantin Frâncu aţi fost propuşi să rămâneţi în învăţământul superior, Frâncu la Timişoara şi dumneata la Iaşi. Dar de la minister a venit aprobarea invers: Frâncu la Iaşi şi dumneata la Timişoara" . Decanul a crezut, probabil, că eu am avut pe cineva la minister, care mi-a făcut o favoare. I-am spus: „Domnule Decan, eu nu ştiu absolut nimic. Ştiam doar că trebuie să plec la Cluj mâine, n-am ştiut de această propunere." „Atunci, du-te şi caută-l pe Frâncu şi încearcă să-l convingi să facă schimb cu dumneata". Când am ieşit afară, Frâncu era la uşa secretariatului. S-a bucurat că mă vede şi mi-a spus: „Vasile, vreau să te rog ceva: eu sunt din Turnu-Severin, am casă în Timişoara, am logodnica în Timişoara, totul a fost pregătit ca să mă duc acolo, şi uite cum a venit aprobarea aceasta..." Zic: „Pentru asta te căutam şi eu! Hai, repede, la decan!" Ne-am dus înapoi la decan, i-am confirmat că suntem de acord cu schimbarea, aşa că ne-a condus la rector şi i-a spus că noi ne-am înţeles, iar a doua zi, când urma să primim repartiţia ministerială, trebuia să inversăm locurile. A doua zi, însă, când am plecat spre rectorat, Constantin Frâncu mi-a spus că nu mai vrea să plece la Timişoara. Abia după zece ani mi-a explicat de ce se răzgândise: în noaptea aceea, a dat un telefon la Timişoara şi i s-a spus că Universitatea nu are bibliotecă, iar şeful de catedră este un zbir. Acesta era profesorul Ivănescu, care, într-adevăr, era foarte sever, dar şi foarte corect. Aşadar, când am ajuns la rector, colegul meu a spus că revine asupra a ceea ce consimţise cu o zi înainte şi că doreşte să rămână la Iaşi. El ştia ce înseamnă să nu ai bibliotecă. Şi eu, dacă eram în locul lui, tot aşa făceam. Pentru mine biblioteca era esenţială, era viaţa mea, pentru că acolo mă duceam şi găseam, ca student, tot ceea ce-mi trebuia ca să învăţ.

Aşa am ajuns, în 21 octombrie 1963, la Facultatea de Filologie a Universităţii din Timişoara, unde am fost încadrat ca preparator la Catedra de limba română, pe baza repartiţiei ministeriale nr. 6394/1963. Rădăcinile mi-au rămas, însă, la Iaşi…

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

8. Aţi ocupat un post de conducere? Cum a fost această experienţă?

Din păcate, da! Spun „din păcate”, pentru că nu mi-am dorit niciodată vreo funcţie de conducere. Toate cele pe care le-am avut mi-au fost atribuite prin numire, nu prin concurs, şi le-am perceput ca pe o povară greu de suportat, dar le-am acceptat din respect pentru cei care mi le-au acordat şi pentru că n-am avut niciodată spirit de conservare.

Orice om înţelept ştie că nu avem nimic mai preţios decât **timpul**! Dacă nu ştii să-l drămuieşti ori să-l foloseşti cum se cuvine, mai devreme sau mi târziu vei regreta zadarnic. Timpul irosit nu mai poate fi recuperat! Or, mie exact acest lucru mi s-a întâmplat de-a lungul celor 26 de ani în care am avut câteva funcţii de conducere extrem de cronofage. Fiecare ceas risipit cu probleme administrative îţi afectează randamentul profesional nu numai pentru că îţi reduce timpul necesar pentru informaţie, meditaţie şi creaţie ştiinţifică, ci şi pentru că îţi fragmentează aceste activităţi, iar munca ştiinţifică presupune, în mod obligatoriu, continuitate şi perseverenţă.

Între 1981 şi 1989, am fost prodecan, fără indemnizaţie de conducere şi fără alte avantaje (eram conferenţiar când am fost numit prodecan şi am devenit profesor după ce m-am retras din funcţia de decan, iar în străinătate nu se făceau călătorii oficiale). Până la numirea mea în această funcţie, erau doi prodecani: unul pentru studenţii români şi altul pentru studenţii străini din anul pregătitor. Pentru că începuse perioada de criză în economia socialistă a României, cele două funcţii au fost contopite, prodecanul urmând să se ocupe nu numai de problemele studenţilor
(cazarea şi comportamentul acestora în cămine, calitatea mesei la cantină, frecvenţa la cursuri şi seminarii, burse, activităţi culturale şi educative, probleme individuale etc.), ci şi de orarul facultăţii, statele de funcţiuni, dotările pentru facultate şi pentru catedre, organizarea examenului de admitere şi a celui de licenţă, a cursurilor de perfecţionare pentru profesori, a practicii pedagogice şi a muncii patriotice, a sesiunilor ştiinţifice (distinct pentru cadrele didactice şi pentru studenţi), precum şi nenumărate alte probleme curente (corespondenţă oficială, audienţe, şedinţe, protocol etc.). Pentru că facultatea nu avea fond de reprezentare şi eram vizitaţi frecvent de persoane oficiale, în special de inspectorii din minister, am fost numit şi director al Căminului nr.13, funcţie remunerată cu 600 de lei pe lună, bani pe care i-am folosit exclusiv pentru cheltuielile de protocol. În acel cămin locuiau 444 de studente, ce aveau nenumărate probleme de convieţuire, pe care eram solicitat să le rezolv. M-am ocupat şi de reamenajarea spaţiilor din cămin, de organizarea, în sala de lectură de la parter, a unor conferinţe culturale şi medicale foarte apreciate de studenţi (participau şi băieţi), de

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

consumul de curent electric, care era raţionalizat, şi de eventualele abateri de la regulamentul de cămin etc.

Ca prodecan, răspundeam şi de căminul studenţilor străini, unde trebuia să mă duc ori de câte ori se întâmplau evenimente nedorite: scandaluri, bătăi, incendii etc., care nu erau puţine şi se produceau, de regulă, după miezul nopţii. Împreună cu toate cadrele didactice de la anul pregătitor, răspundeam de tot ceea ce făceau studenţii străini în cămin şi în afara lui. Pentru că cei mai mulţi veneau din ţări aflate în conflict armat, cu educaţie şi reguli de conduită neeuropene, asemenea evenimente se întâmplau frecvent. Rezolvarea lor cădea exclusiv în seama prodecanului şi a cadrelor didactice, pentru că miliţia şi securitatea nu aveau acces în cămin.

Povara acestor interminabile treburi administrative, pe care nu le-am agreat niciodată, m-a determinat să-mi dau demisia din funcţia de prodecan în 1984 şi în 1988, dar nu mi s-a aprobat niciodată, şi din cea de director de cămin, în 1986, singura care mi-a fost aprobată.

Din septembrie 1989 până în ianuarie 1990 am deţinut, oficial, şi funcţia de decan al Facultăţii de Filologie. Numirea mea în această funcţie, pe care am refuzat-o cu obstinaţie, s-a făcut într-un context unic la nivel naţional. Conform procedurilor de atunci, ministrul alegea şi numea decanul dintr-o listă de trei candidaţi, propuşi şi aprobaţi de Consiliul profesoral al Facultăţii. La prima şedinţă a consiliului, eu am refuzat să fiu trecut printre cei care urmau să fie propuşi. În lista cu cei trei candidaţi aprobată atunci, se afla şi secretarul comitetului de partid pe facultate, o persoană mai puţin agreată de studenţi şi de cadrele didactice, datorită atitudinii sale dictatoriale. Cu o majoritate minimă, a fost inclus şi el pe această listă, pe care reprezentantul Ministerului Învăţământului, care a asistat la şedinţa de alegeri, a dus-o la Bucureşti. După o săptămână, însă, a revenit în Timişoara pentru o nouă şedinţă de alegeri, prima fiind anulată datorită unui „viciu de formă”: studenţii care au votat atunci nu făceau parte din Consiliul profesoral. La a doua şedinţă, s-a propus aceeaşi listă de candidaţi, dar la vot, comisia de propuneri s-a abţinut în bloc. Din acest motiv, după încă o săptămână, a venit un alt reprezentant al ministerului, cu rang de director general, care a organizat a treia rundă de alegeri, la care au participat şi rectorul, secretarul de partid pe centru universitar şi Ilie Matei, prim-secretarul Comitetului de partid judeţean. S-a ales o nouă comisie de propuneri, formată din cinci membri, care a propus o listă de patru candidaţi, ceea ce nu se mai întâmplase la nicio altă facultate din România. Din lista respectivă lipsea secretarul de partid, dar apăream eu şi domnul conf. dr. I. Muţiu, şeful Catedrei de limba română şi fost prodecan. Când s-a trecut la vot, eu am votat împotriva mea. Atunci Ilie Matei, vădit iritat, a întrebat: „Să spună tovarăşul de ce a votat împotrivă? Are ceva pe

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

conştiinţă?" Eu m-am ridicat şi i-am răspuns: „Da, am pe conştiinţă opt ani irosiţi în decanat." Şi m-am aşezat pe scaun. Imediat după şedinţă, doamna Lucia Jucu-Atanasiu, care era secretar de partid pe Universitate, a venit la mine şi mi-a spus: „Vasile, ce-ai făcut, Dumnezeule! Tovarăşul Matei a spus că pe oricine pot să aleagă decan, numai pe tine nu." Păi, zic, exact asta am vrut, să mă lase în pace!" Până la şedinţa de senat în care s-au anunţat funcţiile de conducere aprobate de ministru, mi s-a spus de mai multe ori că nu fac parte dintre cei aleşi. Eram foarte calm la acea şedinţă, dar când am auzit că reprezentantul ministerului anunţă că noul decan al Facultăţii de Filologie este conferenţiarul Vasile Ţâra, am avut un moment de enervare paroxistică şi am simţit o durere cumplită în zona inimii. Am avut senzaţia că voi muri în clipa aceea. Imediat după şedinţă, m-am dus direct la Policlinica Studenţească, unde m-a consultat domnul dr. Ometa şi m-a supus unui tratament de acupunctură. După două zile, când m-am dus la control, mi-a spus că s-a temut că nu voi supravieţui. De atunci au început problemele mele cardiace, dar abia în 1993, când am făcut o scintigrafie la o clinică din Szeged, am aflat că făcusem un preinfarct la vârful inimii, diagnostic reconfirmat un an mai târziu, când am fost operat pe cord deschis la Clinica de Chirurgie Cardio-vasculară din Târgu Mureş.

Trebuie să vă spun că cele patru luni în care am deţinut funcţia de decan au fost cele mai grele şi mai puţin suportabile dintre toate perioadele în care am avut funcţii de conducere. Zilele şi câteva dintre nopţile Revoluţiei din Decembrie 1989 le-am petrecut în decanat. Nesocotind dispoziţiile reprezentantului Ministrului Învăţământului, venit la Timişoara încă din 17 decembrie 1989, le-am cerut studenţilor să plece acasă începând din 18 decembrie, pentru că mă temeam pentru viaţa lor, deoarece în oraş fuseseră împuşcaţi deja câţiva oameni, iar asupra căminului studenţesc nr. 7 se trăsese cu mitraliera de război de pe un tanc. Cu o zi înainte, într-o şedinţă cu toţi decanii din Universitate, reprezentantul ministerului ne-a interzis să le dăm drumul studenţilor mai devreme în vacanţa de iarnă, ce urma să înceapă în 22 decembrie, şi ne-a cerut să facem „muncă educativă" cu aceştia, ca nu cumva să se alăture „bandelor de vandali" şi să apere „ordinea socialistă"! Sunt şi acum fericit că niciunul dintre studenţii noştri n-a murit atunci. Doar unul singur a fost rănit, Constantin Jinga, dar s-a vindecat, după o lungă suferinţă. Astăzi este preot în Timişoara şi cadru didactic la Facultatea de Litere, Istorie şi Teologie de la Universitatea de Vest.

În 10 ianuarie 1990, s-au organizat alegeri pentru un nou decan, la care au participat toate cadrele didactice de la Facultatea de Filologie. Între cei trei propuşi pentru această funcţie m-am numărat şi eu. Pentru că mă propusese profesorul G.I. Tohăneanu, n-am îndrăznit să refuz, dar eram sigur că nu voi fi ales, pentru că votul era secret şi credeam că oamenii

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

doresc pe altcineva în decanat. Am avut surpriza să fiu votat de 80 dintre cei o sută care au participat la vot. N-am fost măgulit de acest scor, dar m-am bucurat văzând că cei mai mulţi dintre colegi nu mă detestă. E drept că, în toţi cei aproape nouă ani petrecuţi în decanat, m-am străduit să fiu întotdeauna *coleg* nu *şef* !

În 16 ianuarie, după ce s-au întors studenţii din vacanţă, am fost invitat la o dezbatere pe care au organizat-o în amfiteatrul A1.2 şi mi-au prezentat o listă cu 14 cadre didactice care, în opinia lor, trebuiau date afară din facultate. În cele mai multe cazuri, argumentele lor erau subiective, iar reducerea corpului profesoral cu atâtea cadre didactice universitare era un dezavantaj foarte mare pentru facultate. Un universitar se formează în 10-20 de ani de muncă ştiinţifică şi didactică de specialitate, iar, în plus, toţi îşi ocupaseră posturile prin concurs, aşa că aş fi intrat în conflict cu legea dacă îi dădeam afară. În consecinţă, am încercat să-i conving că nu le pot satisface dorinţa. Până la urmă, i-am convins să-i grupeze în patru categorii, numai cei din prima categorie, în număr de patru, urmând să nu mai fie menţinuţi în activitate. Îndată ce m-am întors în decanat, i-am cerut secretarei-şef să convoace, pentru a doua zi, Consiliul profesoral. La începutul şedinţei de consiliu din 17 ianuarie 1990, m-am adresat celor de faţă astfel: „Stimaţi colegi, începând din acest moment nu mai sunt decanul Facultăţii de Filologie. Vă rog să alegeţi alt decan!” În zilele următoare, a fost ales decan profesorul Ivan Evseev, care avea şi o autoritate morală deosebită, dobândită alături de cei care fuseseră în balconul Operei în timpul revoluţiei din Timişoara. Până la urmă, niciunul dintre cei propuşi de studenţi să fie daţi afară n-a putut fi eliminat. Doar la doi dintre ei, studenţii n-au mai fost la cursuri vreo doi-trei ani, dar odată cu venirea altor generaţii de studenţi, care nu-i cunoşteau, şi-au continuat activitatea până la pensie.

Ca să uit de timpul pierdut la decanat, n-am mai trecut pe acolo aproape doi ani, iar de atunci până astăzi nu intru în acel loc decât dacă sunt chemat.

Între 1 mai 1991 şi 1 octombrie 2008, am condus şi Biblioteca Centrală Universitară din Timişoara. În aprilie 1991, profesorul Eugen Todoran, pe atunci rectorul Universităţii de Vest, mi-a propus să preiau funcţia de director al Bibliotecii, ca să facem împreună, la Timişoara, o bibliotecă universitară de tipul celor din Cluj şi din Iaşi. Am acceptat, gândindu-mă că este un prilej să elimin motivul pentru care am ajuns la Timişoara în loc să fi rămas la Iaşi, dar i-am spus că nu-mi pot asuma această funcţie decât pentru un an. Credeam că ştiu destule lucruri despre o bibliotecă universitară, mai ales din vremea când am studiat la Iaşi, ca să o pot reorganiza grabnic pe cea din Timişoara. Trecând dincolo de ghişeul de împrumut, unde mă opream ca utilizator, şi intrând în spaţiile unde lucrau

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

bibliotecarii, am avut senzaţia că intru într-o altă lume, unde se muncea din greu, cu mijloace tehnice modeste, în folosul celor care aveau nevoie de sursele infodocumentare ale instituţiei. Erau 28 de bibliotecari, cu experienţă mai mare sau mai mică în domeniu, dar fără studii propriu-zise de biblioteconomie, care, răspândiţi într-o clădire de 3700 mp, făceau toate operaţiunile esenţiale: achiziţia şi evidenţa publicaţiilor de orice tip, catalogarea, indexarea, fişarea şi completarea cataloagelor generale şi a celor tematice, conservarea, gestionarea şi comunicarea colecţiilor, adică împrumutul cărţilor la ghişeu ori în sălile de lectură. Prin strădania acestor oameni, se achiziţionau şi se prelucrau pentru a fi puse în circulaţie aproximativ 8.000 de cărţi pe an şi se împrumutau, în medie, 250 de cărţi pe zi. Existau şi cinci biblioteci filiale, cu documente specializate pe facultăţi. În bibliotecă era un singur PC 286, primit de la Universitatea din Szeged (Ungaria), dar nici măcar un specialist în informatică. După două săptămâni, timp în care am vizitat şi am analizat fiecare serviciu şi toate spaţiile funcţionale din bibliotecă, mi-am făcut o imagine mai clară despre situaţia de ansamblu în care se afla instituţia. Apoi m-am urcat în tren, şi am plecat într-o călătorie de informare pe la Bibliotecile Centrale Universitare din Cluj, Iaşi şi Bucureşti, care a durat vreo zece zile. Atunci mi-am dat seama cât de departe se afla biblioteca noastră, care avea statut de serviciu al Universităţii, faţă de celelalte trei, care erau instituţii de rang naţional, cu personalitate juridică şi cu buget propriu. Tot atunci am realizat că funcţia de la Bibliotecă va fi mai grea, mai cronofagă şi de mai lungă durată decât cea de la decanat. În cei 17 ani cât am funcţionat, mai întâi ca director, iar de la 1 ianuarie 1993, ca director general, cu ½ normă de bibliotecar prin cumul, treburile administrative pe care mi le-am asumat au fost incomparabil mai numeroase, mai variate, mai complexe, mai dificile şi mai pline de responsabilităţi decât mi-am închipuit atunci.

Nu voi evoca nenumăratele probleme organizatorice, tehnice şi administrative pe care le-am avut şi pe care a trebuit să le rezolv în acest răstimp, ci voi enumera doar câteva dintre ţintele atinse. În anul 2008, Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran” din Timişoara era, de 15 ani, o instituţie cu personalitate juridică şi cu buget propriu, alocat de MECTS, recunoscută, conform Legii nr. 334/2002, ca bibliotecă universitară de importanţă naţională, alături de celelalte trei biblioteci similare din Bucureşti, Cluj-Napoca şi Iaşi, era complet informatizată, avea 120 de angajaţi, dintre care 78 de bibliotecari, toţi cu studii superioare sau medii de biblioteconomie, avea peste 30.000 de utilizatori, care împrumutau zilnic, de la ghişeu, în sălile de lectură şi în cele 16 biblioteci filiale, peste 1700 de cărţi, îşi completa colecţiile cu aproximativ 25.000 de unităţi bibliotecare pe an şi era abonată le cele mai importante baze de date ştiinţifice internaţionale: ProQuest, SpringerLink, Ebsco şi Science Direct,

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

utilizate în toate marile universităţi ale lumii. Prin darea în folosinţă, la 1 oct. 2008, a noului corp de clădire, cu o suprafaţă utilă de 5245 mp, la care se adaugă cei 3700 mp ai clădirii vechi, pe care am renovat-o integral, BCU „E. Todoran" dispune acum de peste 9000 mp, unde au fost amenajate săli de lectură moderne, cu acces liber la raft, depozite, birouri de lucru pentru personal, sala pentru accesarea fişierului electronic, dotată cu 24 de calculatoare pentru utilizatori, o bibliotecă multimedia, unde se pot accesa bazele de date ştiinţifice, o aulă pentru evenimente ştiinţifice şi culturale etc.

Trebuie să vă mărturisesc că tot ceea ce m-am străduit să fac pentru modernizarea şi extinderea BCU „E. Todoran" am făcut numai din dorinţa de a sprijini facultatea noastră, Universitatea de Vest şi comunitatea academică timişoreană. După atâţia ani, în care am cunoscut şi chiar am studiat sistemul infodocumentar românesc şi european, pot afirma, cu toată convingerea, că valoarea şi evoluţia unei universităţi sunt dependente de calitatea bibliotecii de care dispune. Bineînţeles, dacă această instituţie ştiinţifică şi culturală este folosită intensiv de cei pentru care funcţionează! De altfel, se ştie că în ţările cu învăţământ superior performant primul criteriu de evaluare a unei universităţi este calitatea bibliotecii aferente. Trebuie să spun, însă, că valoarea unei biblioteci universitare nu constă în numărul de cărţi, reviste şi alte documente pe care le are, ci de calitatea şi utilitatea acestora pentru fiecare specializare şi pentru fiecare domeniu de cercetare ştiinţifică în parte. Acest adevăr este cunoscut încă din Antichitate. Seneca spunea: „Nu te întreb câte cărţi ai, ci ce cărţi ai!".

Între 2002 şi 2006, am îndeplinit şi funcţia de preşedinte al Consiliului Naţional al Bibliotecilor din Învăţământ. În cadrul acestui organism al Ministerului Educaţiei şi Cercetării, din care făceau parte personalităţi reprezentative din învăţământul superior, din cercetarea ştiinţifică, din Biblioteca Naţională, din Biblioteca Academiei, din bibliotecile universitare şi din bibliotecile şcolare, s-au elaborate 23 de documente menite să aşeze sistemul infodocumentar românesc pe un temei legal solid şi corect. Din păcate, funcţionarii din MEC nu au promovat decât cinci dintre aceste documente! Celelalte zac uitate în cine ştie ce sertar prăfuit.

Vreme de 19 ani am făcut parte din Senatul Universităţii de Vest şi 24 de ani, din Consiliul profesoral al Facultăţii de Litere; 17 ani am fost preşedintele Consiliului de administraţie al BCUT şi preşedintele Consiliului ştiinţific al BCUT; opt ani am făcut parte din Consiliul Naţional al Bibliotecilor din Învăţământ, cinci ani am fost membru al Comisiei Naţionale a Bibliotecilor din România; 18 ani am făcut parte din Comisia judeţeană de analiză şi aprobare a denumirilor de străzi şi de localităţi; opt ani am fost membru al Adunării Eparhiale Timişoara, de 21

BDD-V346 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

de ani sunt preşedintele filialei din Timişoara a Societăţii de Ştiinţe Filologice din România etc.

Pentru că am luat în serios orice treabă în care am fost implicat, am consumat enorm de mult timp prin şedinţe şi multă energie pentru realizarea nenumăratelor sarcini pe care le primeam de la alţii ori mi le impuneam singur.

9. Cum aţi descrie relaţiile cu colegii şi atmosfera generală din catedră, facultate, universitate?

Am făcut parte din a doua generaţie de universitari de la Catedra de limba română. Aveam toţi cam aceeaşi vârstă şi ne-am înţeles întotdeauna foarte bine. Faţă de profesorii din prima generaţie, am avut un mare si nedisimulat respect. Într-un fel sau altul, fiecare a fost un model pentru noi şi de la fiecare am avut de învăţat foarte mult. M-aş bucura dacă toate generaţiile de universitari ce se vor perinda prin Facultatea de Litere ar colabora, s-ar sprijini reciproc şi s-ar respecta aşa cum am făcut-o noi.

O instituţie universitară trăieşte şi se recomandă prin toate generaţiile trecute, prezente şi viitoare de profesori şi studenţi deopotrivă!

Desigur, or fi fost şi unele animozităţi, iar la nivelul facultăţii, chiar conflicte, dar mie nu mi-au plăcut niciodată cancanurile şi certurile, aşa că nu le-am băgat în seamă, tot aşa cum n-am ţinut cont în nicio împrejurare de părerile negative ale altora faţă de colegi. În relaţiile interumane, m-am bazat numai pe propria mea informaţie şi evaluare. Principiul imparţialităţii este singurul care te fereşte de erori şi de luarea unor decizii păgubitoare pentru alţii sau pentru instituţie. În funcţiile de conducere, acest principiu trebuie respectat cu sfinţenie. Altfel, poţi face greşeli nescuzabile, care îţi compromit şi munca, şi imaginea!

Oricât de importantă sau de neînsemnată este funcţia pe care o deţine, fiecare şef trebuie să ştie că poziţia sa este temporară şi că trebuie să lase loc de *Bună ziua!* după încheierea mandatului.

10. Cum aţi perceput impactul atmosferei politice generale în cadrul vieţii academice, în diferite momente ale carierei?

N-am agreat niciodată politica, pentru că a fost şi este făcută „după ureche”, de incompetenţi care n-au citit nici măcar un tratat de management politic şi de conducere a statului, dar au avut şi au convingerea că se pricep la toate. Politica a fost, este şi va fi, nu numai la noi, ci peste tot, „raiul” veleitarilor, al diletanţilor, al impostorilor şi al celor puşi pe căpătuială. De aceea nu m-am implicat niciodată în această sferă a vieţii publice, dar am privit-o cu ochiul critic şi lucid al intelectualului căruia nu-i este indiferentă soarta lui şi a celorlalţi umiliţi, care nu pot riposta decât în cabina de vot sau, când nu mai pot răbda, în stradă.

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

Mi-am început cariera universitară spre sfârşitul perioadei „dictaturii proletariatului" şi a proletcultismului extrem, aşa că am trăit, ca universitar, în trei etape distincte ale vieţii politice româneşti. Între 1964 şi 1971 a fost un moment de relaxare a restricţiilor de tip comunist în România, pe care am perceput-o ca pe o deschidere timidă spre lumea occidentală, anatemizată vehement până atunci, dar şi ca o reconciliere parţială cu trecutul nostru istoric şi cultural. Au fost eliberaţi din închisori numeroşi deţinuţi politici, au fost reabilitate o seamă de personalităţi ale ştiinţei şi ale culturii româneşti, s-a revenit la *doctorat* în locul *aspiranturii* „importate" din URSS, au fost deschise fondurile secrete ale bibliotecilor, fiind repuse în circulaţie multe cărţi şi reviste interzise până atunci, am început să avem acces, e drept, foarte limitat, la bibliografia occidentală şi chiar la contacte ştiinţifice şi culturale cu Apusul. Ţin minte că odată, în 1966, veneam spre casă, prin Parcul Copiilor, împreună cu profesorii G. Ivănescu, Şt. Munteanu, V. Şerban, Vasile Frăţilă şi D. Craşoveanu. La un moment dat, veni vorba despre „dezgheţul" iniţiat de N. Ceauşescu. Impresionat de schimbările evidente pe care acesta le făcea de la o zi la alta, l-am întrebat pe domnul profesor G. Ivănescu ce părere are despre noul şef. Răspunsul a venit brusc şi tăios: „Este paranoic"!, iar discuţia s-a mutat instantaneu spre lingvistică. După 20 de ani, în primăvara lui 1986, ne aflam în exact aceeaşi formaţie, într-o cameră de protocol de la Casa Universitarilor, împreună cu profesorul Ivănescu, care venise la Timişoara pentru ultimul doctorat pe care îl mai avea la facultatea noastră. Pe un perete se afla tabloul lui Ceauşescu. Arătându-l cu degetul, l-am întrebat: „Domnule Profesor, în urmă cu 20 de ani ne-aţi spus că este paranoic. Acum toţi suntem convinşi că aşa este. Cum aţi ştiut atunci de hiba asta?" Mi-a răspuns: „Îmi amintesc! Eram în parc şi aţi schimbat imediat discuţia. Ştiţi că eu nu am nici radio, nici televizor, pentru că n-am niciodată vreme de pierdut cu ele, dar citesc ziarul. Cu o zi înainte de discuţia aceea, am văzut în „Scânteia" un articol despre vizita lui la Câmpia Turzii, unde era şi o fotografie cu un actor îmbrăcat în ţinuta lui Mihai Viteazul, care l-a întâmpinat în faţa unui cort de epocă. Numai un paranoic putea să accepte aşa ceva!" Ne-am convins atunci, o dat în plus, că Profesorul era extrem de perspicace în cunoaşterea şi aprecierea oamenilor, iar perioada de relativ „dezgheţ" fusese, de fapt, o simplă iluzie!

După 1971, inspirat de *revoluţia culturală* din China, Ceauşescu a încercat să aşeze şi cultura românească, în special literatura, pe „linia partidului", iar paranoia şi mania grandorii l-au făcut să accepte, poate chiar să stimuleze, un cult al personalităţii fără limite, de tip nord-coreean. Asumându-şi aroganţa de a deveni „tovarăşul ştie absolut tot", adulatorii din presă şi din aparatul de partid nu mai găseau epitete elogioase pe potriva „primului strateg al ţării", „primului miner al ţării", „primului

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

agricultor al ţării", „primului economist al ţării", „primului constructor al ţării", „primului gânditor al ţării" etc. etc. În anii 80, condiţiile de viaţă se deterioraseră grav, din cauza obsesiei lui Ceauşescu de a plăti integral datoria externă, ceea ce impunea trimiterea la export a tot ceea ce se producea mai bun în ţară, cu deosebire alimentele, iar atmosfera spirituală era insuportabilă. Cei mai afectaţi de această situaţie au fost, ca întotdeauna, intelectualii. Învăţământul superior, cu excepţia celui tehnic, a fost sever amputat. În domeniul învăţământului universitar de tip umanist, reducerile au fost masive. S-au desfiinţat aproape toate institutele pedagogice de trei ani, care pregăteau profesori pentru învăţământul gimnazial, iar la cele şase universităţi cu profil pedagogic din România numărul studenţilor s-a diminuat cu peste 70% faţă de anii 70. În această împrejurare, Ministerul Învăţământului a redus masiv şi numărul cadrelor didactice, a îngheţat promovările pe post, a redus ciclul universitar de la cinci la patru ani de studiu şi, implicit, a redus numărul de ore afectate fiecărei discipline. Fără îndoială că toate aceste măsuri restrictive au influenţat negativ starea de spirit şi condiţiile de viaţă ale personalului didactic. Sistemul autarhic în care trăiam a amplificat sentimentul de frustrare al universitarilor români, izolaţi de lumea ştiinţifică occidentală, care se dezvolta exponenţial. Unele dintre rezultatele cercetărilor ştiinţifice apusene ajungeau la noi doar prin traduceri făcute în URSS şi, firește, erau accesibile numai celor care ştiau limba rusă.

De vină erau, fără îndoială, cei care deţineau întreaga putere politică şi administrativă a ţării, adică reprezentanţii „clasei muncitoare", pentru care intelectualii erau un balast neproductiv, iar munca intelectuală era un moft. În perioada respectivă, conducerea ţării a fost preluată de elita clasei muncitoare, adică de ingineri. Ei reprezentau pătura şcolită, la nivel superior, a clasei muncitoare şi de aceea au devenit conducători universali, pricepuţi la orice. Şi învăţământul a intrat pe mâna lor. Cu o singură excepţie (acad. Mircea Maliţa), toţi ceilalţi miniştri ai învăţământului erau de profesie ingineri. Chiar dacă erau şi cadre didactice la institutele de învăţământ superior tehnic, nu aveau nici pregătirea pedagogică, nici cunoaşterea din interior a întregului sistem de învăţământ românesc. De aceea, toate metodele pe care le-au experimentat în organizarea şi funcţionarea învăţământului românesc purtau pecetea rigidă şi exclusivistă a gândirii tehnice. Cele mai defavorizate erau facultăţile şi domeniile de cercetare umaniste, al căror specific era ignorat şi chiar dispreţuit, pentru că nu se puteau adapta la un sistem didactic şi de cercetare ştiinţifică care le era total străin şi inadecvat. Din păcate, această situaţie s-a continuat, cu mici excepţii, şi după 1990!

În ultimii 20 de ani, perioadă echivalentă cu jumătate din istoria comunistă a României, s-a produs o schimbare fundamentală a condiţiilor

BDD-V346 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

generale, a cerinţelor şi a posibilităţilor tehnice ale învăţământului universitar şi ale cercetării ştiinţifice româneşti. Implicit, atmosfera spirituală, dorinţele, iniţiativele, speranţele şi posibilităţile sunt acum aproape complet diferite faţă de cele anterioare. Dispariţia „cortinei de fier" ne-a permis să vedem nu numai cât de departe ajunsese ştiinţa occidentală, ci şi cât de în urmă am rămas noi. Diferenţa era enormă, iar recuperarea imposibilă într-un timp previzibil. Contactul aproape nelimitat cu lumea ştiinţifică şi universitară de pretutindeni şi accesul la sistemul infodocumentar globalizat oferă acum posibilităţi enorme de integrare a învăţământului superior românesc în cel avansat din Europa şi din restul lumii.

Pentru a reuşi în acest demers temerar este necesară dotarea universităţilor noastre cu surse internaţionale de informare şi documentare ştiinţifică, cum sunt bazele de date Science Direct, SpringerLink, ProQuest, Ebsco etc., utilizate în toate marile universităţi ale lumii, şi, firește, de capacitatea şi dorinţa de informare, precum şi de implicarea la efort a profesorilor şi a studenţilor. Până în urmă cu trei ani, doar cele patru biblioteci centrale universitare din Bucureşti, Iaşi, Cluj-Napoca şi Timişoara, unite întru-un consorţiu, erau abonate, începând din anul 2003, la aceste surse infodocumentare, pentru care plăteau anual, împreună, aproape un milion de euro. Din câte am aflat, acum şi alte biblioteci universitare au fost abonate de MECTS la aceste baze de date internaţionale, ceea ce este foarte lăudabil şi încurajator. Desigur, bibliotecile universitare trebuie dotate ritmic şi cu sursele de informare tradiţionale: cărţi, reviste de specialitate etc., care sunt, în continuare, vitale pentru documentarea ştiinţifică.

De două decenii se discută despre starea precară a învăţământului universitar şi se fac încercări de reformare a sistemului, cu speranţa obţinerii unui spor de calitate în acest domeniu. Din păcate, nicio reformă n-a reuşit până acum, pentru că toate au stat sub semnul improvizaţiei, al diletantismului şi al intereselor economice şi politice. Chiar şi nenumăratele dezbateri publice privitoare la acest subiect au fost marcate, cu foarte puţine excepţii, de aceleaşi tare. De regulă, aceste discuţii au indus în public o percepţie negativă faţă de învăţământul superior românesc, pentru că cei implicaţi în discuţii erau din afara sistemului şi îşi dădeau cu părerea în necunoştinţă de cauză, iar unii erau chiar ostili.

După opinia mea, întemeiată pe mulţi ani de experienţă didactică şi de conducere în sistemul universitar, cauzele care au zădărnicit toate reformele de până acum au fost următoarele:

1. Sistemul de finanţare *per capita* a întregului învăţământ românesc, care generează inechităţi grave atât în dotarea şi ierarhizarea universităţilor şi a şcolilor, cât şi în salarizarea cadrelor didactice.

BDD-V346 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

Consecinţa cea mai gravă a impunerii acestui sistem de finanţare este scăderea exigenţei faţă de calitatea pregătirii elevilor şi a studenţilor, care sunt promovaţi cu indulgenţă, pentru a nu li se diminua numărul în fiecare an de studiu. Apoi, ar trebui să se ştie că efortul de pregătire şi de predare al profesorului este acelaşi, indiferent de numărul celor care îl ascultă, iar elevii şi studenţii ar trebui să aibă în toate instituţiile de învăţământ condiţii de studiu cel puţin asemănătoare dacă nu identice.

2. În condiţiile exploziei informaţionale din ultimele decenii, aplicarea sistemului de organizare a învăţământului superior conform Convenţiei de la Bologna aduce doar unele beneficii economice, prin reducerea drastică a numărului de ani, a disciplinelor de studiu şi a numărului săptămânal de ore, dar în niciun caz un spor de calitate în învăţământul universitar.

3. Eliminarea examenelor de admitere în facultăţi a scăzut considerabil calitatea celor care vor să obţină o specializare universitară.

4. Majoritatea bibliotecilor universitare din România sunt tratate ca anexe mai mult sau mai puţin necesare şi nu ca pe cele mai importante şi indispensabile componente ale infrastructurii instituţiilor pe care le deservesc. Fără biblioteci moderne, complet informatizate, care să dispună de surse infodocumentare valoroase, pe suport tradiţional şi electronic, învăţământul universitar este o formă fără fond, iar cercetarea ştiinţifică, o simplă iluzie! Faptul că în *Legea educaţiei naţionale*, promulgată anul acesta, în secţiunea rezervată învăţământului superior nu există nici măcar un articol referitor la bibliotecile universitare este un semn clar că nici la nivelul MECTS nu se pune niciun preţ pe sursele infodocumentare. **Calitate fără carte nu se poate**! Până când nu se va şti acest lucru, orice reformă în învăţământul românesc va eşua.

5. Sursele de informare ştiinţifică sunt obligatorii şi determinante pentru dobândirea competenţelor de către elevi şi studenţi, pentru că învăţământul preuniversitar înseamnă *educaţie şi informaţie*, iar cel universitar înseamnă *informaţie şi educaţie*! Se pare că numai cei care au făcut strategia de reformă a învăţământului, ce a stat la baza noii legi a educaţiei naţionale, n-au ştiut acest lucru!

Până când cei înşurubaţi în fruntea ţării nu vor pricepe că cea dintâi instituţie a unui popor este ŞCOALA, fără de care nu ar exista niciuna dintre celelalte instituţii ale statului şi am trăi în sistemul tribal, iar BIBLIOTECA este cea mai importantă instituţie culturală, unde se creează, se păstrează, se valorifică şi se utilizează intensiv „producţia" intelectuală a omenirii, speranţa de mai bine pentru învăţământ şi pentru slujitorii lui va rămâne o dorinţă neîmplinită !

11. Ce vi se pare că s-a schimbat după 1989? Cum v-aţi adaptat la aceste schimbări?

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

Mai multe decât sunt dispuşi unii să recunoască. Eu cred că cel mai preţios câştig este LIBERTATEA: libertatea de a spune, fără teamă, ceea ce crezi şi ceea ce gândeşti, libertatea de a călători oriunde în lumea civilizată, libertatea de a accesa sursele infodocumentare internaţionale, libertatea de a afla tot ceea ce se întâmplă important şi chiar mai puţin important în lume; posibilitatea de a cumpăra hrană sau orice altceva fără să stai la coadă. Cu alte cuvinte, libertatea de a trăi normal!

Mă nemulţumeşte însă menţinerea unor mentalităţi depăşite, rapacitatea capitaliştilor „rechini" şi incompetenţa managerială a majorităţii celor care ne conduc!

12. Cum v-aţi descrie ca profesor?

Un om obişnuit, devotat profesiei şi foarte ataşat de instituţia în care a lucrat, de colegi şi de studenţi.

13. Aţi avut studenţi deosebiţi? Unii dintre ei au devenit colegii dumneavoastră?

În fiecare generaţie au fost mulţi studenţi foarte buni, unii chiar eminenţi. Dintre aceştia, câţiva au devenit scriitori şi critici literari bine-cunoscuţi, alţii s-au afirmat în mass-media, în viaţa publică şi în diplomaţie, dar cei mai mulţi s-au impus ca profesori de elită în învăţământul preuniversitar, iar unii au ajuns universitari, fiindu-mi colegi la Catedra de limba română sau la alte catedre de la Facultatea de Litere din Timişoara ori din alte centre universitare. În prezent, toţi membrii fostelor catedre de limba română, de literatură română şi comparată şi de limbi clasice mi-au fost studenţi. Trebuie să vă mărturisesc că sunt foarte mândru de ei, pentru că s-au afirmat şi se comportă ca universitari autentici, dedicaţi profesiei şi pasionaţi de ceea ce fac.

14. Cariera academică presupune atât activitate didactică, cât şi de cercetare. Pe care dintre aceste laturi se punea accent? Care dintre ele consideraţi că a prevalat în cariera dumneavoastră?

Prin tradiţie, dar şi prin statutul oficial pe care îl deţine, universitarul trebuie să fie om de ştiinţă şi cadru didactic. Cel puţin în domeniul ştiinţelor umaniste, cei mai mari savanţi au fost şi universitari celebri. Obligat nu numai să se informeze exhaustiv în domeniile disciplinelor pe care le predă, ci să exprime şi puncte de vedere originale cu privire la concepţiile şi teoriile susţinute de alţii, universitarul trebuie să fie, prin excelenţă, un cercetător ştiinţific foarte competent şi pasionat. Aceste calităţi îi asigură autoritatea ştiinţifică şi didactică necesară pentru formarea viitorilor specialişti şi cercetători în domeniul materiilor pe care le predau.

În ce mă priveşte, cercetarea ştiinţifică a fost întotdeauna rostul de bază al existenţei mele zilnice. Investigaţia ştiinţifică presupune o mare investiţie de timp şi de efort, precum şi numeroase renunţări la îndeletniciri

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

şi la bucurii fireşti ale vieţii. Când are neşansa de a fi implicat şi în funcţii administrative excesiv de cronofage, cum mi s-a întâmplat mie în ultimii 26 de ani din carieră, viaţa universitarului se împovărează neînchipuit de mult. Întotdeauna, însă, orele de curs şi de seminar mi-au prilejuit, aşa cum spuneam mai înainte, satisfacţii profesionale majore, pentru că aveam posibilitatea să transmit studenţilor, într-o formă foarte concentrată, o parte din informaţia adunată prin lecturi prelungite mult peste timpul obişnuit de lucru şi o seamă de idei personale cu privire la subiectele abordate.

15. Din ce asociaţii profesionale şi cercuri de studii aţi făcut parte? Aţi creat astfel de structuri?

Ca student, am făcut parte din Cercul ştiinţific studenţesc de limba română, pe care l-am şi condus, în calitate de preşedinte, între anii 1960 şi 1963. Ca universitar, sunt membru al Societăţii de Ştiinţe Filologice din România, al Societăţii Române de Lingvistică Romanică, al Asociaţiei Naţionale a Dialectologilor Români şi al Asociaţiei Bibliotecarilor din România. Din 1973, am fost secretar, apoi vicepreşedinte, iar din 1990 sunt preşedinte al Filialei din Timişoara a Societăţii de Ştiinţe Filologice. În acest interval, am organizat, la Timişoara, peste 20 de simpozioane ştiinţifice locale, vreo 15 sesiuni ştiinţifice naţionale şi Al IV-lea Congres Naţional al Filologilor Români (1991).

16. Ce regrete şi neîmpliniri aveţi legate de carieră?

Faptul că am risipit prea mult timp cu nenumărate funcţii şi activităţi cronofage, care nu mi-au îngăduit să realizez tot ceea ce mi-am propus în cercetarea textelor vechi, a limbii şi a dialectelor române, precum şi să mă implic atât cât s-ar fi cuvenit în viaţa familiei mele. Acum nu-mi doresc decât să-mi dea Dumnezeu încă vreo câţiva ani buni, ca să termin câteva lucrări începute cu mai mulţi ani în urmă şi să mă bucur de frumoasa noastră familie.

17. A urmat vreunul dintre copiii dumneavoastră o carieră didactică? Unde?

Da! şi sunt fericit că a făcut-o exemplar. Crescut într-o casă plină de cărţi şi având, la şcoală, profesori de limba română eminenţi (regretaţii Liviu Pop şi Mihai Gafencu), singurul nostru fiu, George-Bogdan, a optat pentru filologie. A absolvit două secţii: franceză-română şi latină-greacă, iar, ca bursier al statului francez, a urmat cursurile Şcolii Normale Superioare din Paris, a făcut masteratul la Sorbona şi a obţinut, în 2008, titlul de *doctor în filologie* la Universitatea „Sorbona”, după ce, în anul 2005, obţinuse acelaşi titlu la Universitatea din Bucureşti. În prezent este lector la Facultatea de Litere, Istorie şi Teologie de la Universitatea din Timişoara.

18. Care sunt cele mai plăcute amintiri şi rezultatele de care v-aţi bucurat cel mai mult în viaţa profesională?

BDD-V346 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)

Orice curs reuşit şi orice lucrare terminată şi editată mi-au prilejuit momente de bucurie autentică. Desigur, au fost şi alte motive de bucurie, dar nu voi menţiona decât şase: 1 aug. 1966, când am ajuns la Universitatea din Dijon; 5 apr. 1975, când am obţinut titlul de *doctor în filologie;* începutul anului 1988, când, la sugestia mea, Biblioteca Universităţii din Timişoara a achiziţionat biblioteca profesorului G. Ivănescu; între 3 şi 6 iulie 1991, când a avut loc, la Timişoara, Al IV-lea Congres Naţional al Filologilor Români, la care au participat şi numeroşi lingvişti din Basarabia, din Bucovina de Nord, din fosta Iugoslavie şi din alte ţări; în 17 ian. 1990, când am demisionat din funcţia de decan al Facultăţii de Filologie şi la 1 oct. 2008, când am inaugurat noua clădire a Bibliotecii Centrale Universitare „Eugen Todoran", iar a doua zi am devenit pensionar, adică un om liber să dispună cum vrea de zilele ce i-au mai rămas pe *lunga timpului cărare*…

BDD-V346 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:00:43 UTC)